

הודעה לתקשורת

משאל עמים: הסקר הישראלי-פלסטיני המשותף 1 אוגוסט 2017

התמיכה בפתרון שתי המדינות ובהסדר כולל עלתה בקרב פלסטינים אך צנחה בקרב ישראלים במהלך חצי השנה האחרונה. עם זאת, תוספת של תמריצים מדיניים לפתרון שתי-המדינות יכולה להוביל תמיכה של רוב בשני הצדדים. מכשולים המונעים תמיכה בפתרון שתי-המדינות הם הערכות פסימיות לגבי ישימות, חוסר אמון, ואמונה רווחת של שני הציבורים כי הצד השני שואף להשמיד אותם.

1 באוגוסט 2017 ----- רוב כמעט זהה של ישראלים (53%) ושל פלסטינים (52%) תומך ברעיון של פתרון שתי-המדינות. התמיכה בקרב הפלסטינים גברה בשמונה אחוזים מאז דצמבר 2016, בעוד שהתמיכה בקרב ישראלים צנחה בשני אחוזים – נתון זה מייצג מגמה איטית אך עקבית של ירידה בתמיכה הישראלית מאז יוני 2016, הן בפתרון שתי המדינות והן בחבילת היישום הכוללת. ערביי ישראל עדיין תומכים בפתרון באחוזים גבוהים; למעלה מ-80% תומכים הן בעיקרון והן בחבילת היישום.

תוספת של תמריצים מדיניים מובילה לשינוי תפיסות של אלו שהתנגדו בתחילה לפתרון המפורט של שתי-המדינות, וליצירת רוב של תומכים בהסכם. צעדים כגון הכרה של הצד השני בקשר של העם לארצו ובנראטיב ההיסטורי שלו; עבור הפלסטינים, שחרור האסירים הפלסטינים, ועבור היהודים, שינוי ספרי הלימוד הפלסטינים ומחיקת ביטויי הסתה, גרמו לשינוי עמדות בקרב שלישי עד מחצית מאלו שהביעו התנגדות לפתרון. יחד עם המשיבים שהביעו תמיכה בהסכם מלכתחילה, התומכים הופכים לרוב בשתי האוכלוסיות.

עם זאת, שיעורים ניכרים בשני הצדדים סבורים שהתרחבות ההתנחלויות הפכה את פתרון שתי המדינות לבלתי ישים; העובדה שהפתרון נתפס כבלתי-ישים קשורה ישירות להתנגדות אליו. החשדות ההדדיים התגברו מעט לעומת השנה שעברה, ורוב בשני הצדדים מאמין שהצד השני מחזיק בשאיפות של התפשטות טריטוריאלית ופגיעה בבני עמו.

להלן התוצאות של הסקר הפלסטיני-ישראלי החדש: [הסקר המשותף פורסם היום על ידי מרכז תמי שטיינמץ](#) [למחקרי שלום באוניברסיטת תל אביב](#) [והמרכז הפלסטיני למדיניות ולמחקרים](#) ברמאללה, במימון [האיחוד האירופי](#).

הסקר נערך ביוני ובראשית יולי 2017 בקרב מדגמים מייצגים של 1,200 פלסטינים בגדה המערבית וברצועת עזה, ו-900 ישראלים, עם מדגמים מורחבים של מתנחלים וערביי ישראל. טעות הדגימה המרבית היא $\pm 3\%$ בשני המדגמים. בסקר נבחנו הפרטים של הסדר שלום קבוע, תמריצים שיכולים לשנות את דעתם של מתנגדים, תפיסות לגבי הצד השני, ותרחישים חילופיים לפתרון שתי המדינות, כולל מדינה אחת עם ובלי שוויון זכויות לכול, וקונפדרציה של שתי מדינות. [הסיכום המובא להלן נכתב על ידי ד"ר חליל שיקאקי ו-ואליד דאדווא מהמרכז הפלסטיני למדיניות ולמחקרים, וד"ר דליה שיינדלין בשיתוף עם מרכז תמי שטיינמץ למחקרי שלום ומנהל המרכז, ד"ר אפרים לביא.](#)

פירוט הממצאים: התמיכה של יהודים-ישראלים **בחבילת הסדר הקבע** המבוססת על סבבים קודמים של המשא ומתן ירדה ב-9% לעומת דצמבר (41% לעומת 32% כיום). לפני שנה, 46% מכלל הישראלים תמכו בחבילה, לעומת 41% כיום. בצד הפלסטיני, התמיכה בחבילת היישום עלתה מ-39% ביוני שעבר ל-43% השנה. עיקר העלייה מקורה בתמיכה הגוברת בקרב תושבי עזה, שבה מחצית מהמשיבים תומכים בחבילה הכוללת ליישום. חבילת ההסדר כוללת מדינה פלסטינית מפורזת, נסיגה ישראלית לגבולות 1967 עם חילופי שטחים שווים, איחוד משפחות בישראל ל-100,000 פליטים פלסטינים, מערב ירושלים כבירת ישראל ומזרח ירושלים כבירת פלסטין (וחלוקת העיר העתיקה בין שתי המדינות), והצהרה על קץ הסכסוך ועל היעדר תביעות נוספות.

אך כשנבחנו **תמריצים נוספים** בניסיון לשכנע את המתנגדים, זוהה פוטנציאל נרחב להגברת התמיכה. ממצא זה מעיד על כך שההתנגדות, במקרים רבים, היא תלוית-סיטואציה ולא מוחלטת. התמריצים היעילים ביותר הם:

- עבור הפלסטינים: שחרור כל האסירים הפלסטינים גרם ל-56% מהפלסטינים שהתנגדו להסכם לתמוך בו; במקרה כזה, אחוז התמיכה הכולל עולה לכשלושה רבעים מכלל הפלסטינים (73%).
- עבור הישראלים-היהודים, הכרה פלסטינית בישראל כמדינה יהודית, ובקשרים ההיסטוריים והדתיים של היהודים לארץ ישראל גרמה ל-43% מהמתנגדים לשנות את דעתם. כך עולה אחוז התמיכה הכולל בקרב היהודים-הישראלים ל-58%. תמריץ דומה מאוד עבור הפלסטינים, במסגרתו תכיר ישראל באופיה הערבי והמוסלמי של המדינה הפלסטינית, יגרום ל-42% מהמתנגדים לשנות את דעתם ולתמוך בהסכם.
- כשליש מהפלסטינים ושליש מהישראלים אמרו שאם הצד השני ישנה את ספרי הלימוד שלו וימחק ביטויי הסתה, הם יתמכו בהסכם.
- בהקשר אחר, היהודים-הישראלים נשאלו על החרם התרבותי-כלכלי – כשליש מהמשיבים הישראלים-היהודים אמרו שאם החרם יוכבד, ישראל צריכה לשנות מדיניות ולשאוף לפתרון שתי-המדינות.

סיבות לספק. כיום, שיעור ניכר מהמשיבים לא מאמינים שניתן ליישם את פתרון שתי המדינות. רוב קטן מקרב הפלסטינים (52%) וכמעט מחצית מהישראלים (44%, שיעור זהה כמעט בקרב יהודים וערבים) מאמינים שפתרון שתי-המדינות אינו ניתן עוד ליישום בשל התרחבות ההתנחלויות. כאשר נשאלו אם **יתמכו בפינוי של מספר מינימלי של מתנחלים**, אשר יאלצו לזוז ממקומם במסגרת פתרון שתי המדינות, 54% מהיהודים התנגדו – הרוב, 41% התנגדו מאוד, ו-13% התנגדו "במידה מסוימת". בקרב המתנחלים, 84% הביעו התנגדות לפינוי.

סיבה מרכזית נוספת נוגעת ל**חוסר האמון ולתפיסה לגבי שאיפות התפשטות והרס** של הצד השני. פחות מחמישית מהיהודים-הישראלים סומכים על הפלסטינים, ורק 13% מהפלסטינים סומכים על היהודים. יתר על כן, 78% מהפלסטינים מאמינים בכל לבם של ישראל יש שאיפות התפשטות: 21% מאמינים שישראל רוצה לספח את הגדה המערבית אך למנוע מהפלסטינים זכויות פוליטיות, ו-57% מאמינים שישראל רוצה להשתלט על השטח ולהגלות את הפלסטינים. בקרב היהודים בישראל, 62% בסך הכול מאמינים שהפלסטינים רוצים להשתלט על כל השטח (24%) או להשתלט על השטח ולהשמיד את האוכלוסייה היהודית (38%). עם זאת, בשני הצדדים, רק מיעוט מבין המשיבים מאמינים שהחברות שלהם אכן מחזיקות בתפיסות כאלו (1/3 מהיהודים ו-1/4 מהפלסטינים).

חלופות: כדי להבין מהם התרחישים המועדפים על אלו שאינם תומכים בפתרון שתי המדינות, הוצגו בפני המשיבים שלוש אפשרויות חליפיות: (1) מדינה אחת שוויונית לשני העמים; (2) מדינה אחת לא שוויונית (אפרטהייד); ו-(3) תרחיש קיצוני שבו צד אחד מגרש את השני. בניכוי התומכים בפתרון שתי המדינות, השיעור המרבי של תומכים בכל אחת מהאפשרויות החליפיות הנ"ל נע בין 10% ל-15% בקרב שתי האוכלוסיות. פתרון נוסף, של קונפדרציה בין שתי מדינות, ישראל ופלסטין, זכה לתמיכה של 37% מהפלסטינים ו-32% מהישראלים – עם פער גדול בין היהודים-הישראלים (26%) לערביי ישראל (61%).

תוצאות הסקר המפורטות מצורפות להלן. למידע נוסף וראיונות, צרו קשר עם רוי ילין, דובר מרכז תמי שטיינמץ, בכתובת ryellin@gmail.com או בטלפון 0544654431 (דוברי עברית ואנגלית וכתבים בישראל) או עם חמאדה ג'אבר, מזכיר המרכז הפלסטיני למדיניות ולמחקרים, בכתובת hamada.jaber@pcpsr.org או בטלפון 059-9474310 (דוברי ערבית ואנגלית או שיחות מתוך שטחי הרשות הפלסטינית).